

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Актуальність управління дебіторською заборгованістю викликана її здатністю впливати на наповнення оборотного капіталу підприємства. У статті проаналізовано складові елементи управління дебіторською заборгованістю, розглянуто вплив факторів, що впливають на функціонування підприємства.

Ключові слова: управління дебіторською заборгованістю, дебітори, кредитори, зобов'язання.

Abstract

The urgency of managing receivables is caused by its ability to influence the working capital of the enterprise. The article analyzes the components of receivables management, discusses the influence of factors that affect the functioning of the enterprise.

Keywords: accounts receivable management, debtors, creditors, liabilities.

Вступ

В ринкових умовах господарювання підвищуються вимоги до управління дебіторською заборгованістю підприємства, оскільки несвоєчасні розрахунки за товари та послуги призводять до зменшення оборотних активів підприємства та погіршення його фінансово-економічного стану в цілому. Управління дебіторською заборгованістю є важливою частиною фінансової роботи на підприємстві та може бути як ефективним інструментом підвищення рівня збуту, так і призводити до фінансових проблем. Тому кожне підприємство повинне налагодити чітку систему взаємодії з покупцями.

Результати дослідження

Політика управління дебіторською заборгованістю є складовою частиною загальної політики управління оборотом активів та маркетингової політики підприємства, яка спрямована на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її інкасації [1, 2].

Згідно П(С)БО 10 дебіторська заборгованість визначається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її сума може бути достовірно визначена [3]. Відповідно до П(С)БО 15 “Дохід” [4] дебіторська заборгованість стає активом за таких умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані із цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві здійснюється на основі двох складових: кредитної політики, що дозволяє максимально ефективно використовувати дебіторську заборгованість як інструмент збільшення продажу, та політики управління дебіторською заборгованістю, як комплексу заходів, спрямованих на зниження ризику виникнення простроченої або безнадійної дебіторської заборгованості[5].

Розробка кредитної політики підприємства передбачає обґрунтований вибір величини дебіторської заборгованості, який відбувається за такими етапами:

- 1 Аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді.
- 2.Обґрунтування принципів кредитної політики відносно покупців послуг.

3. Розрахунок можливої суми фінансових коштів, які інвестуються у дебіторську заборгованість по комерційному кредиту.
4. Формування системи кредитних умов.
5. Розробка стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту.
6. Визначення процедури інкасації дебіторської заборгованості.
7. Забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.
8. Побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості.

За умови порушення договірних зобов'язань, строкова дебіторська заборгованість перетворюється на прострочену. Цей блок характеризується некерованістю дебіторської заборгованості і спонтанним виникненням. Саме другий блок є важливим для підприємств в умовах складних кризових фінансово-економічних процесів – зниження рентабельності та ліквідності контрагентів призводить до накопичення значних обсягів простроченої дебіторської заборгованості.

Втілення комплексу заходів щодо управління дебіторською заборгованістю доцільно починати з етапу інкасації дебіторської заборгованості, який передбачає можливості її повернення підприємству. На цьому етапі виділяють безнадійну, сумнівну та прострочену дебіторську заборгованість. При цьому важливо правильно розробити критерії віднесення дебіторської заборгованості, яка вже не є строковою, до інших видів дебіторської заборгованості.

Загалом в сучасних умовах практикуються два основні способи управління дебіторською заборгованістю за критерієм суб'єкта управління борговим навантаженням: самостійне управління та управління на основі аутсорсингу.

При самостійному управлінні дебіторською заборгованістю використовуються виключно ресурси компанії (трудові, фінансові, технічні). Для цього можуть створюватися спеціалізовані служби: кредитні контролери, служби безпеки тощо.

Аутсорсинг - це передача на договірній основі непрофільних функцій іншим організаціям, що спеціалізуються на виробництві конкретної продукції, виконанні робіт, наданні послуг і мають відповідний досвід, знання, персонал і технічні засоби. Перевагою аутсорсингу є надання можливості підприємству ефективно вирішувати ті задачі, які самостійно вирішувати недоцільно або неможливо через високу вартість або нестачу (відсутність) необхідних ресурсів, із залученням спеціалізованих посередників. Це особливо актуально для малого та середнього бізнесу, оскільки створювати та забезпечувати роботу спеціалізованих підрозділів по управлінню дебіторською заборгованістю здатні лише великі компанії.

Висновки

Таким чином, облік дебіторської заборгованості на підприємстві потребує особливої уваги, поступового вирішення проблем та розробки індивідуального підходу до дебіторів підприємства. Важливим є заздалегідь передбачити та не допустити надмірного зростання дебіторської заборгованості тому, що саме ефективне управління дебіторською заборгованістю відноситься до необхідних умов успішної діяльності підприємства, оскільки воно створює передумови для швидкого зростання бізнесу і збільшення фінансових можливостей підприємства. Ефективне управління заборгованістю дозволить реально охарактеризувати фінансове становище і приймати важливі стратегічні рішення зі стабілізації стану на ринку та зниження витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фурик В. Г., Ткачук Л. М., Лукашенко О. В. Планування фінансових результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. *Приазовський економічний вісник* : електрон. наук. фахове вид. 2019. № 3 (14). URL: <http://pev/kpu.zp.ua/vyusk-3-14> (дата звернення 4.11.2019).
2. Фурик В. Г., Ткачук Л. М., Гринь А. О. Самофінансування підприємства: механізм реалізації в умовах відкритої та прихованої форм. *Економіка і суспільство*: електрон. наук. фахове вид. 2018. №16. URL : <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal-16> (дата звернення 4.11.2019).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 4.11.2019).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення 4.11.2019).
5. Василюк М. М. Механізм управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання. *Вісник Прикарпатського університету*: електрон. наук. фахове вид. 2009. № 7. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpu/Ekon/2009_7/56.pdf(дата звернення 4.11.2019).

6. Ткачук Л. М., Коваль Н. О. Саморегуляція соціальної політики в умовах безперервного розвитку економічної системи. *Економіка і суспільство*: електрон. наук. фахове вид. 2018. №19. URL : <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal-19> (дата звернення 4.11.2019).

Шаповалюк Вероніка В'ячеславівна – студентка групи МФК-18м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: **Ткачук Людмила Миколаївна** – к.е.н., доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com.

Shapovaluk Veronica V. – student of group MFK-18m, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Supervisor: **Tkachuk Lyudmila M.** – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Finance and Innovation Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com.